

Hogeschool Rotterdam

Project “Studerend Lezen”: taalsteun voor studenten en hun docenten bij het leren samenwerkend leren en actief verwerken van studieteksten

Workshop 12 mei 2021
Taalsteun in het vakonderwijs

Mariska Okkinga
Kenniscentrum Talentontwikkeling
m.okkinga@hr.nl

Project 'Studerend lezen in het HBO en vmbo' – subsidie Raak Pro

Deelproject HBO

Mariska Okkinga (postdoc)

Amos van Gelderen (projectleider)

Deelproject vmbo

Jolique Kielstra (aio)

Inge Molenaar (begeleider)

Ludo Verhoeven (promotor)

Roel van Steensel (promotor)

Radboud Universiteit

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Looptijd 4 jaar: start 2016 – einde 2020

Deze bijeenkomst...

- ❑ Leeromgeving Studerend Lezen

- ❑ Didactische principes

- ❑ Opbrengsten

- ❑ Docenten
 - ❑ Studenten

- ❑ Inzoomen op de taakaanpak van studenten

....Voorstellen?

.... Wat wil jij weten?

Scan de QR code om in te vullen via padlet

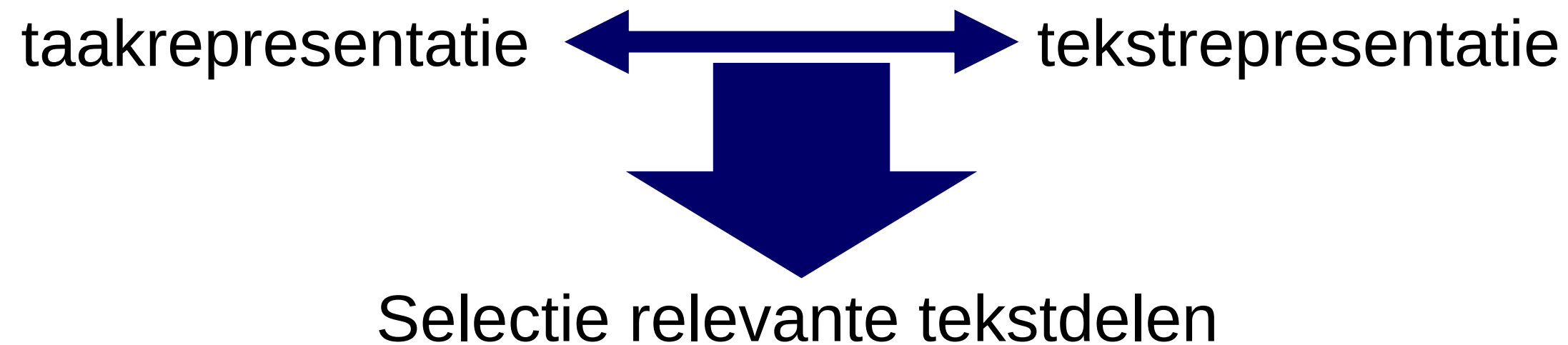
Aanleiding

- Uit eerder onderzoek naar het aanleren van leesstrategieën bij vmbo leerlingen bij Nederlands, bleek het lastig om als docent groepjes leerlingen te begeleiden (veel groepjes tegelijk)
- Tevens bleek uit gesprekken dat er geen transfer optrad naar andere vakken → geïntegreerde aanpak is belangrijk
- In het hbo merken docenten dat studenten het lastig vinden om langere en complexe teksten te lezen en te begrijpen
- Docenten laten weten dat studenten vaak niet voorbereid naar de les komen

Studerend lezen

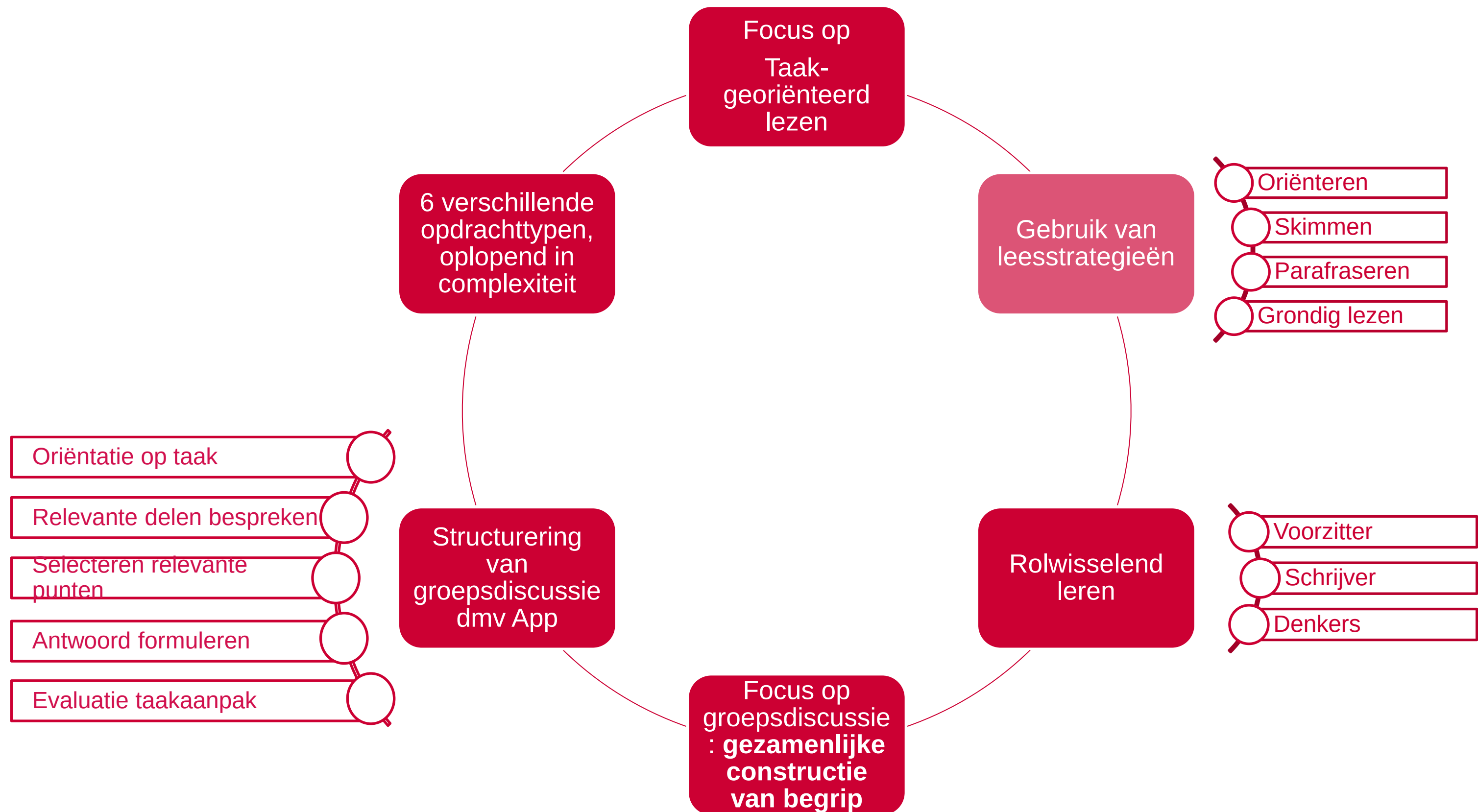
- ❑ Studerend lezen is lezen met het *doel* om kennis op te doen en inzicht te krijgen in verschillende vakgebieden. Voor studerend lezen worden in het onderwijs leertaken gebruikt. Die taken bepalen wat studenten uit de tekst moeten gebruiken.

- ❑ Deze studie heeft als doel om een ICT-leeromgeving te ontwikkelen om de studerend leesvaardigheid van studenten te bevorderen

Didactische principes van de leeromgeving “Studerend lezen in het hbo”

Opdracht formats

Format	
Studievragen beantwoorden	De antwoorden moeten zelf bedacht worden en staan niet letterlijk in de tekst.
Mindmap maken	Een mindmap is een hiërarchische weergave van de tekst. Het gaat hierbij om de relaties tussen belangrijke begrippen. Een mindmap is in dit geval dus bedoeld om een overzicht te krijgen.
Samenvatting maken	Formuleer een specifieke vraag en/of publiek voor de samenvatting, zodat het duidelijk wordt welke informatie wel en niet moet worden opgenomen.
Vergelijking van teksten	Teksten die eenzelfde onderwerp beschrijven maar met een verschillende insteek. Deze opdracht laat leerlingen specifiek kijken naar overeenkomsten en verschillen in teksten.
Bedenken van toetsvragen	Om vragen te kunnen bedenken over de tekst, moet de leerling een goed overzicht hebben van de tekst. Het daagt de leerlingen uit om te denken zoals hun docent ('wat zou de docent kunnen vragen op de toets?').
Toepassingsopdracht	Bij dit type opdracht is het doel dat leerlingen de vertaalslag kunnen maken van de tekst naar de praktijk.

Opdracht formats – voorbeeld voor vak Sociologie (2e jaars studenten 2e graads lerarenopleiding)

Studievragen beantwoorden

- Het beantwoorden van studievragen (5-7) over het gelezen hoofdstuk/tekst
- Geef een goede definitie van het begrip 'meritocratie'
- Beschrijf de tegenstelling tussen gelijke rechten en gelijke kansen in het onderwijs.
- Leg uit wat de inleiding (13.1. een beslissend jaar) met meritocratie te maken heeft.
- Wat zou een school kunnen doen om gebrek aan cultureel kapitaal te compenseren?
- Leg uit waarom het cultuur-pedagogisch klimaat in het gezin van belang is voor de schoolcarrière.
- Waarom is volgens Kooijman de kansenongelijkheid in het onderwijs toegenomen in de afgelopen 10 jaar? Geef 3 redenen.

Mindmap maken

- *Huiswerk*
- Maak individueel een mindmap van hoofdstuk 4 van de belangrijkste begrippen. De mindmap moet 3 (hiërarchische) niveaus hebben.
- *Groepsdiscussie*
- Maak samen 1 mindmap, op basis van jullie eigen mindmaps. Maak de mindmap zo, dat je deze kunt uitleggen aan anderen.
- Presenteer vervolgens de mindmap aan de klas.

Samenvattende opdracht

- De hoofdstukken gaan over de schoolcultuur en de straatcultuur. Beantwoord onderstaande vragen om de kern hiervan weer te geven.
 - Wat zijn de belangrijkste kenmerken van de schoolcultuur op basis van hs 5?
 - Wat zijn volgens jou de 3 belangrijkste verschillen die zorgen voor een mismatch tussen school- en straatcultuur, op basis van hs 5 en 7.1? Leg uit waarom.
- Gebruik minimaal 10 regels om het antwoord te geven en let op het taalgebruik. Schrijf in complete zinnen en zorg ervoor dat het antwoord begrijpelijk is voor anderen.

Vergelijken van teksten

- Lees de teksten van Cankaya en Smeets.
- Vergelijk de twee teksten met elkaar. Geef twee overeenkomsten en vijf verschillen in volledige zinnen. Denk bijvoorbeeld aan het onderwerp van de teksten of aan wat ze precies willen bereiken.

Tentamenvragen bedenken

- *Huiswerk*
- Bedenk individueel 4 tentamenvragen over Berding&Pols (hs 14), waarbij 2 vragen over 14.2 en 2 vragen over 14.3 gaan.
- Let erop dat:
 - De tentamenvragen de inhoud van de stof dekken
 - Het vragen zijn die je daadwerkelijk op een tentamen kan verwachten
 - De vragen je helpen bij het bestuderen van de stof
- *Groepsdiscussie*
- Leg alle tentamenvragen naast elkaar en bedenk samen wat de 2 beste tentamenvragen zijn over 14.2 en de 2 beste tentamenvragen over 14.3. Beschrijf het antwoordmodel bij elke vraag en beargumenteer waarom het goede tentamenvragen zijn.

Toepassings opdracht

- Op welke manieren zijn de culturele dimensies van Hofstede te vertalen naar de culturele diversiteit binnen de klas die je (in je stage) lesgeeft?
- Bedenk daarbij welke culturele groepen er in je klas vertegenwoordigd zijn en hoe zij volgens jou passen in de 6 dimensies. Definieer de groepen en bespreek hun verschillen en overeenkomsten op de 6 dimensies. Is het mogelijk om elke groep te beschrijven op basis van die 6 dimensies? Of zijn de dimensies misschien te grof?

Opdracht: ben je zelf docent?

- Denk na over de laatste les die je gaf.
- Welk opdracht format zou goed hebben gepast bij deze les?

Waarom ICT ondersteuning?

Om de groepsdiscussie te structureren

Binnen een klas met 6 groepjes studenten is het lastig om elk groepje effectief te coachen als docent

Centrale onderzoeksvraag:

Heeft het structureren van de groepsdiscussie met behulp van een ICT-leeromgeving een positief effect op de studerend leesvaardigheid van studenten in het HBO?

Tijdslijn

Methode

Pilot A: uitproberen van:

- Samenwerken in groepjes (rolverdeling)
- Groepstaken

Pilot B: uitproberen van:

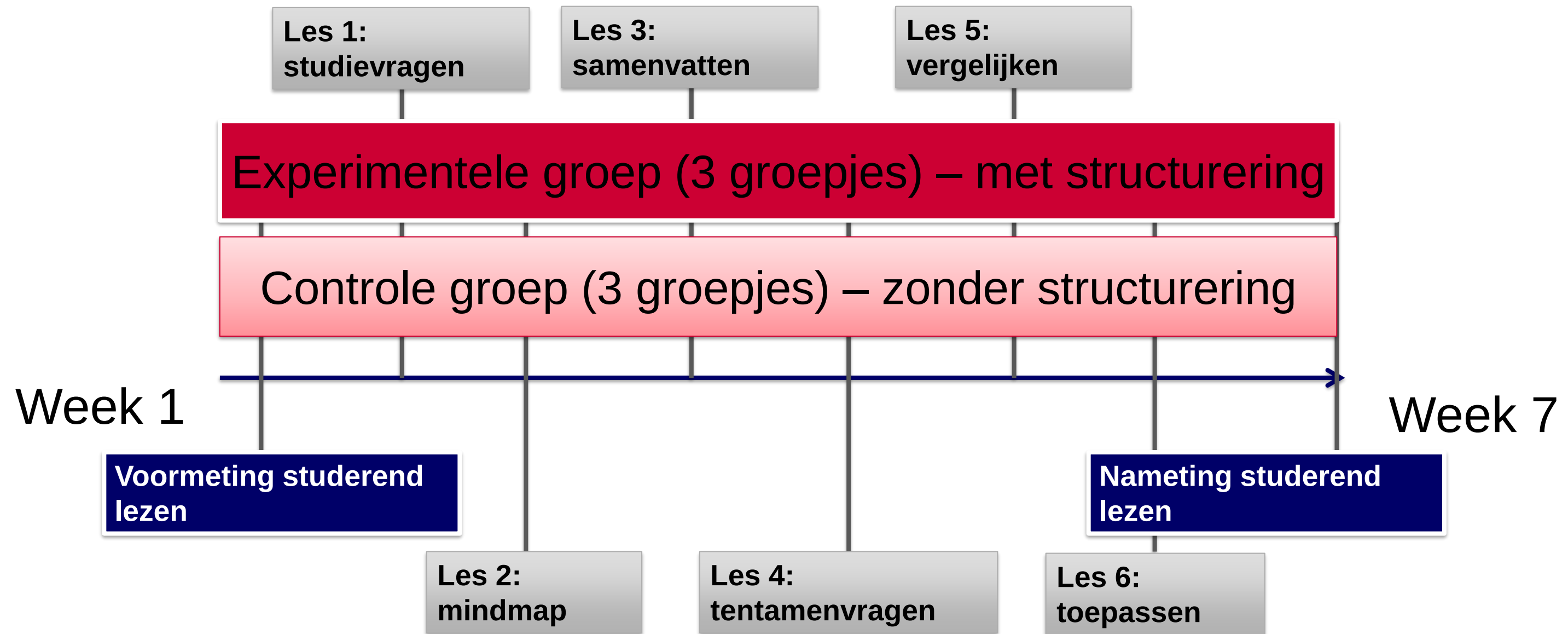
- De 'Leesmodule App'

Experiment

105 studenten 2^e en 3^e jaars van lerarenopleidingen: *biologie, Engels, natuurkunde, maatschappijleer en economie*

Onderzoeksopzet per vak

Instrumenten

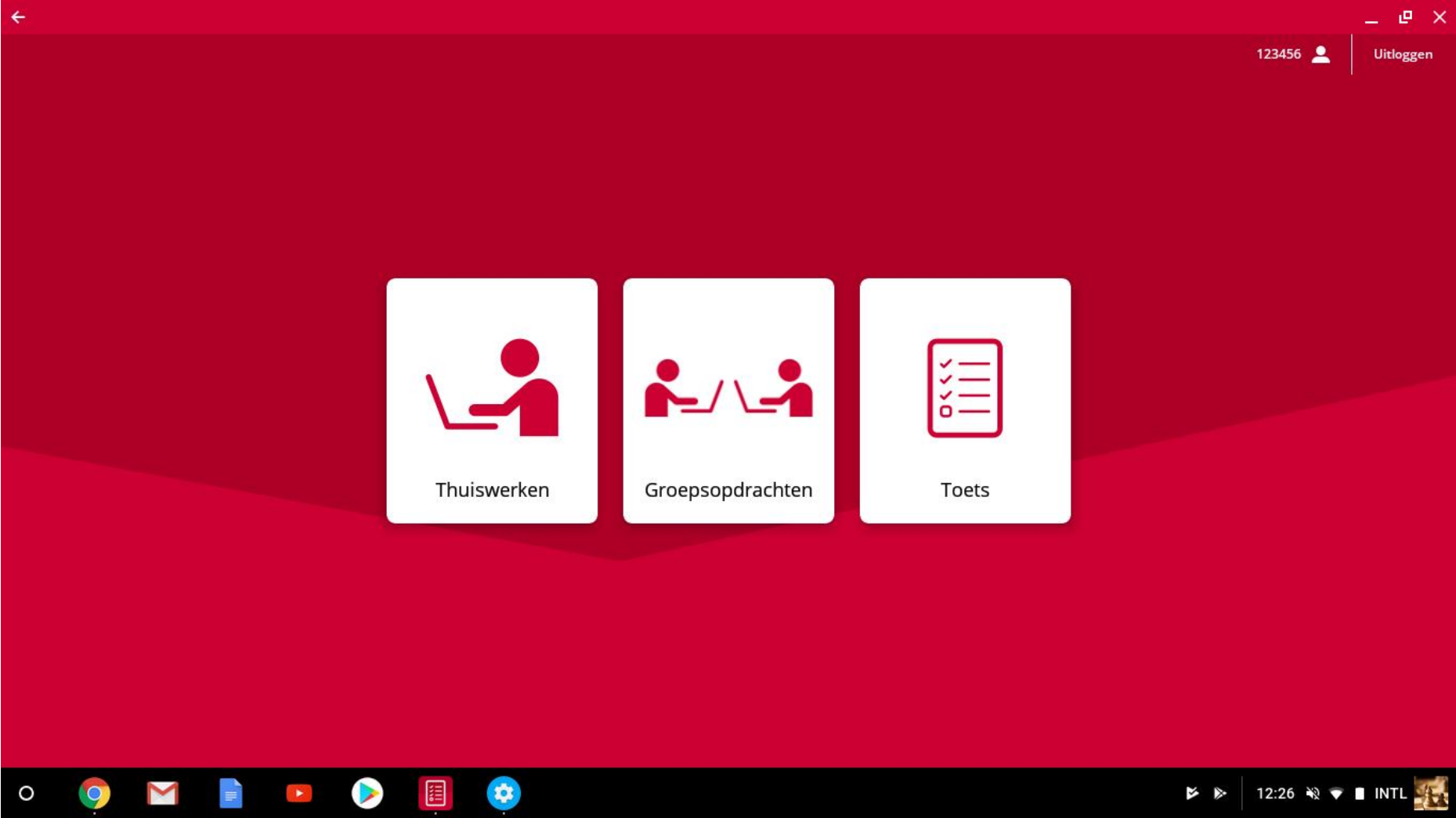
Observaties	Vragenlijsten	Interviews	Toets studerend lezen
Tijdens de lessen	Elke les 5 vragen	Focusgroep met 6 studenten	Logfiles
	Algemene vragenlijst: ▪ Groepswork ▪ Leesmodule App ▪ Groepstaken	Docent	Kwaliteit van beantwoording (11 open vragen)

Procedure

- ❑ Samenwerken met docenten: ontwikkeling groepsopdrachten
- ❑ Elke student ontvangt een Chromebook waarop de Leesmodule App gedownload kan worden
- ❑ Elke leerling binnen een klas wordt random verdeeld over een controle en interventiegroep
- ❑ Studenten gebruiken een papieren versie van de teksten die nodig zijn voor het vak. Hierin onderstrepen zij relevante passages tijdens het huiswerk.
- ❑ Studenten ontvangen extra punten voor hun cijfer als ze meedoen tijdens de lessen
- ❑ Studenten worden verdeeld in groepjes van 4: voorzitter, schrijver, 2 'denkers'
- ❑ De Leesmodule App heeft 3 modules: huiswerk, groepsdiscussie en toets

Huiswerkmodule

The screenshot shows a mobile application interface with a red header and a white content area. The header contains a back arrow, the text 'Terug', and a user profile icon with the number '0866982'. The main title is 'Vorbereitung voor maandag 17 september (HS 1)'. On the left, there is a sidebar menu with two sections: 'Thuis' (containing 'Huiswerkvragen' with a green dot) and 'Uitleg huiswerk' (containing 'Groepsopdracht', 'Rollenuitleg', and 'Leesstrategieën'). The main content area is titled 'Uitleg huiswerk' and contains the following text:

Welkom bij de huiswerkmodule!
Lees de opdracht voor de komende les zorgvuldig onder het kopje 'Groepsopdracht'. Bedenk wat voor informatie je nodig hebt voor deze opdracht. Lees vervolgens de tekst(en) voor de komende les. Onderstreep de stukken tekst die *relevant* zijn voor de opdracht en maak aantekeningen als je dat nuttig vindt. Bereid de opdracht voor aan de hand van de rol die je gaat vervullen tijdens de groepsdiscussie.

Maak de huiswerkvragen als je klaar bent met voorbereiden. Sommige van die antwoorden heb je echt nodig tijdens de groepsdiscussie.

Rollen
In het menu onder Rollenuitleg vind je een beschrijving van de verschillende rollen (voorzitter / schrijver / denker).

Leesstrategieën
In het menu vind je de strategieën die je kunt toepassen tijdens het lezen. Maak hier gebruik van als je

The bottom of the screen shows a black dock with icons for Chrome, Gmail, a document, YouTube, and a calendar. The status bar at the very bottom indicates 'INTL', signal strength, Wi-Fi, battery, and the time '10:58'.

Huiswerkmodule

←

Terug

0866982

Vorbereiding voor maandag 17 september (HS 1)

Thuis

Huiswerkvragen

Vraag 1

Vraag 2

Vraag 3

Vraag 4

Vraag 5

Vraag 4

Hoe moeilijk vond je het huiswerk? Geef aan op een schaal van 1-5.
1= erg makkelijk, 2= makkelijk, 3=gemiddeld, 4=moeilijk, 5= erg moeilijk

4 , want de tekst is geen doorsnee tekst dat je makkelijk leest,

INTL 10:59

Groepsmodule

Experimentele conditie	Controle conditie
Selecteer de rol: voorzitter, schrijver, denker	Selecteer de rol: voorzitter, schrijver, denker
Per rol en per fase andere instructies	Algemene uitleg rol
Oriënteren op de groepstaak	Groep bepaalt zelf hoe ze de opdracht aanpakken
Discussie over belangrijke tekstdelen	
Opschrijven relevante elementen voor opdracht	
Opschrijven van het antwoord (en reviseren)	
Evalueren van de aanpak	Evalueren van de aanpak

Klassikaal feedback geven: docent geeft feedback op de ingestuurde antwoorden

Selecteren van de rol

Fase 1: oriënteren op de taak (voorzitter)

The screenshot shows a presentation slide with a red background. At the top left, there is a back arrow and the word 'Terug'. At the top right, there is a user icon and the number '123456'. The main title of the slide is 'Maandag 7 mei (leerdoelen -> studievragen)'. On the left side, there is a sidebar with two items: 'Groepsopdracht' and 'Fases', with 'Fases' highlighted in blue. The main content area is white and contains the following text:

Fase 1

Uitwisseling huiswerkvragen

Doel: uitwisselen van de huiswerkvragen

Dit zijn vragen die je moet stellen:

1. Wat vonden jullie moeilijk bij het huiswerk en waarom?
2. Hoe moeilijk vinden jullie de groepsopdracht? (op een schaal van 1-5)

Zorg ervoor dat iedereen aan de beurt komt (ook jijzelf en de schrijver). Geef eerst de beurt aan de denkers.

De schrijver notuleert de antwoorden op bovenstaande vragen.

At the bottom of the slide, there is a blue checkmark icon followed by the text 'Fase afgerond'. Below the slide, there is a Windows taskbar with various application icons and a system tray showing the time '15:48' and network status 'INTL'.

Opbrengsten docenten

- ❑ Docenten leerden om geschikte groepsopdrachten te verzinnen - samen met de onderzoekers (... al bleef dit lastig)
- ❑ Docenten gaven aan dat het voor hen een nieuwe manier van lesgeven is: vooral de studenten aan het werk
- ❑ Docenten gaven niet altijd veel feedback op de inhoud en de taal van de ingestuurde antwoorden – hier meer aandacht voor in mogelijk vervolgonderzoek

Interview met Aron Kamp – docent lero natuurkunde

Wat vond je het meest waardevol aan het project?

De structuur voor de studenten en het inzicht in het leesgedrag. Door het project werd ik als docent ook meer gedreven om naast het vak, echt na te denken over het lezen. Het krijgen van inzicht door de onderzoeksresultaten vond ik ook geweldig

Interview met Aron Kamp – docent lero natuurkunde

Zijn er elementen die je nu ook toepast in andere lessen, welke zijn dat?

De groepsopdrachten en manier van opdrachten geven pas ik nog steeds toe. Door de groepsverdeling zo te kiezen dat iedereen een vaste rol heeft maar iedereen wel meedoet is het makkelijk om studenten te motiveren allemaal mee te doen. Het laten inleveren per groepje door een notulist gebruik ik nu in google forms zodat ik hun input direct in de les kan toepassen.

Interview met Aron Kamp – docent lero natuurkunde

In hoeverre merkte je als docent een verandering bij de studenten? (bijv. ten aanzien van hoe voorbereid ze naar de les kwamen)?

Hierin was er heel veel verandering, studenten lazen de teksten heel goed en gebruikte dit in de opdrachten. Het leek ook dat de studenten het op een hoger niveau beheerste.

Interview met Aron Kamp – docent lero natuurkunde

Wat zou je graag verbeterd zien aan de leeromgeving? Of waar had je zelf meer feedback op willen hebben?

Het zou nog fijner zijn als de leeromgeving geïntegreerd zou zijn in de leeromgeving van de hogeschool en daarnaast online was (zodat ongeacht het besturingssysteem, elke student op zijn eigen laptop kan werken). Het zou ook ontzettend leerzaam zijn om te zien wat studenten doen tijdens bijvoorbeeld een toets (en dat deze ook in de omgeving zou kunnen).

Opbrengsten studenten – quotes uit de focusgroep

Ik interpreteerde bijvoorbeeld iets heel anders, en mijn buurvrouw was dan van, nee, zo kan je het ook vinden. Dus ik vond het heel nuttig en vooral ook het begrijpend lezen, dat doen we tegenwoordig ook niet meer zo vaak. Bewust zijn met het lezen, van wat lees ik nou.

En zo werden we eigenlijk gedwongen om toch actief bezig te zijn met de stof. Want anders was ik er echt pas laat mee begonnen. Dus ik vond dit een heel goede werkvorm wat ik ook in mijn toekomstige lessen kan gebruiken als maatschappijleerdocent.

Ik vond het fijn dat we allemaal verschillende toepassingen van teksten hadden. Dat je niet alleen maar moest lezen en dan vragen beantwoorden, maar ook moest bespreken en ook echt een uitkomst moest hebben.

Opbrengsten studenten

- ❑ Studenten gaven aan beter voorbereid naar de lessen te komen
- ❑ De groepsopdrachten lokten discussie uit over relevante tekstdelen
- ❑ De laatste opdrachttypen (vergelijken, toepassen) werden heel erg moeilijk bevonden
- ❑ Studenten reviseerden hun eerst gegeven antwoord vaak niet: geen complete zinnen, soms lastig te begrijpen
- ❑ Rollen waren nuttig, vooral in het begin
- ❑ De leesstrategieën werden gewaardeerd in de app, maar waren niet zichtbaar in de groepsdiscussies
- ❑ Grote verschillen tussen studenten van verschillende opleidingen: moeilijkheid van groepsopdrachten en relevantie ervan

Vervolg – implementatie en onderzoek?

- ❑ Doorontwikkeling App voor web-based gebruik (LMS)
 - ❑ *Niet afhankelijk van Chromebook*
 - ❑ *Grootschaliger*
 - ❑ *Gebruiksvriendelijk voor docenten (inloggen, dashboard)*

- ❑ Nieuwe subsidie-aanvraag (Raak-Pro)
 - ❑ *Deelproject met focus op activatie van voorkennis*
 - ❑ *Deelproject met focus op feedback geven op de groepsopdrachten en groepsproces*

Inzoomen op taakaanpak

- Toetsen studerend lezen
- Toetsmodule
- Regulatie activiteiten studenten

Toetsen studerend lezen

- ❑ Twee toetsen ontwikkeld (voor- en nameting):
- ❑ 4 teksten klimaatverandering, elke tekst vanuit ander perspectief (biologie, economie, geschiedenis etc)
- ❑ 11 open vragen, volgens PISA taxonomie (reproductie, interpretatie, reflectie)
- ❑ Voor sommige vragen moeten meerdere teksten geraadpleegd worden
- ❑ Gemaskeerde teksten
- ❑ Logfiles: wat bestudeert de student wanneer? (frequenties, tijdsduur, opeenvolging)

Toetsmodule

←

Terug

123456

Toets studerend lezen

Teksten

Vragen

Klimaatverandering
significante bedreiging
wereldeconomie

Klimaatverandering
had grote impact op
geschiedenis

Ecologische
veranderingen
door opwarming
aarde vrijwel zeker
gevolg van menselijk
handelen

Mens niet schuldig aan
opwarming

Klimaatverandering significante bedreiging wereldeconomie

Klimaatverandering vormt een significante bedreiging voor de wereldeconomie, zeggen economen van internationale instanties in Rome. Maar de vooruitzichten in de vraag wanneer het proces zijn gang gaat lopen, zijn nog steeds onduidelijk door verspreidheid van de schattingen. Sommige economen beweren dat de impacten zich vooral laten voelen op kleine landen met weinig, anderen beweren dat er nu al sprake is van een negatieve impact.

Risico's

De gevolgen van klimaatverandering voor de wereldeconomie zijn uiteenlopend, zeggen de economen. Risico's worden vooral gesignaleerd in kapitaalvernietiging door extreme weersomstandigheden en overstromingen, massamigratie en de daarmee gepaard gaande veiligheidsrisico's, afname van de arbeidsproductiviteit door toenemende gezondheidsproblemen en een dalende beroepsbevolking door een hoger sterftecijfer.

De Verenigde Staten heeft een 10% van de Amerikaanse economie versmoet die klimaatverandering zal hebben van officiële het grootste al onder meer worden verspreid door hoge kosten voor verlies van water.

Inzoomen op de taakaanpak

Welke activiteiten dragen bij aan een hogere score op de toetsvragen?

- Gemiddeld aantal bekeken vragen voordat een van de teksten wordt bekeken: $r = .458^{***}$
- Ratio frequentie relevante/niet relevante tekstdelen: $r = .250^*$
- Ratio tijdsduur relevante/niet relevante tekstdelen: $r = .302^{**}$
- Gemiddelde tijdsduur antwoord geven: $r = .205^*$

Inzoomen op de taakaanpak

- **Sequentie van activiteiten: studenten met hoge score**

- Lijkt meer aan orientatie te doen (overview teksten)

- Lijkt meer aan 'monitoring' te doen (vaker terug naar de vraag)

- **Sequentie van activiteiten: studenten met lage score**

- Bekijkt vaak elke vraag maar 1x (geen monitoring)

- Herhaald lezen van dezelfde paragraaf, die niet relevant is voor de vraag of juist veel paragrafen achter elkaar lezen → verkeerde of geen selectie van relevante tekstdelen

Discussievragen

- Hoe kunnen we studenten leren om een goede taakrepresentatie te maken? (Niet: “goed de vraag lezen”)
- Hoe kunnen we studenten leren beter te ‘monitoren’?

Dank jullie wel!

Vragen?

m.okkinga@hr.nl

overtref jezelf